

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 29.5.2006
KOM(2006) 248 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU A EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU**

**VZTAHY EU S TICHOMOŘSKÝMI OSTROVY – STRATEGIE PRO POSÍLENÍ
PARTNERSTVÍ**

{SEK(2006) 642}

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ, EVROPSKÉMU PARLAMENTU A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU

VZTAHY EU S TICHOMOŘSKÝMI OSTROVY – STRATEGIE PRO POSÍLENÍ PARTNERSTVÍ

1. ÚVOD

EU a tichomořské země AKT¹ se mohou ohlédnout za více než 30 lety spolupráce v rámci partnerství EU-AKT. Tento dlouhotrvající vztah je založen na odkazu sdílené historie, společných hodnotách, hospodářské a obchodní spolupráci. Dnes vývoj na obou stranách žádá obnovení tohoto partnerství a vymezení plnoprávné strategie pro tichomořské země AKT. Pro návrh této vůbec první strategie EU pro Tichomoří existují pádné důvody.

Na straně EU představuje revidovaná dohoda z Cotonou i evropský konsenzus o rozvoji – třístranné politické prohlášení přijaté společně Evropským parlamentem, Radou a Komisí – nové východisko a podnět pro vztahy mezi EU a Tichomořím. Dohoda z Cotonou upevňuje politický rozměr spolupráce EU-AKT a umožňuje tak zlepšení politického dialogu s partnery, zatímco evropský konsenzus určil odstranění chudoby v kontextu udržitelného rozvoje jako klíčový a prvotní cíl, s přihlédnutím k důležitosti zajištění soudržnosti politiky pro rozvoj a vytváření synergií mezi různými vnitřními i vnějšími politikami a cíli vnějších aktivit EU. Pařížská deklarace o účinnosti pomoci přijatá v březnu 2005 znovu potvrzuje závazky harmonizovat a sladit politiku pomoci a stanovuje konkrétní cíle pro rok 2010.

Na straně Tichomoří dnes země AKT čelí řadě významných výzev souvisejících se zranitelností, chudobou a nevyhovující správou věcí veřejných. Tichomořské země AKT jsou příliš často přehlíženy, protože celkový počet jejich obyvatel je nižší než 10 milionů, přičemž pro více než polovinu z nich je domovem Papua – Nová Guinea. V prosinci 2005 ratifikoval Východní Timor dohodu z Cotonou a stal se druhou největší tichomořskou zemí AKT co do počtu obyvatel. Tichomořské země AKT jsou až na souostroví Tonga demokraciemi. Je jim vlastní výjimečná kulturní rozmanitost, kterou je nutné zachovat.

V regionu se kromě toho nachází významné přírodní zdroje (ryby, dřevo, zemědělské produkty, ropa, plyn, nerosty). Region je zásadním způsobem zainteresován na zmírňování klimatických změn. Má velmi bohatou biologickou rozmanitost (např. jen samotná Papua – Nová Guinea má podle odhadů pětkrát více druhů ryb než celý karibský region). Řada silných mezinárodních aktérů jako je Čína, Japonsko a Spojené státy posiluje svou přítomnost v regionu.

Rok 2005 vedle toho přinesl nový podnět pro spolupráci v tichomořském regionu v podobě přijetí Tichomořského plánu (Pacific Plan) všemi 16 členskými zeměmi Fóra tichomořských ostrovů (Pacific Islands Forum), které zahrnuje 14 tichomořských zemí AKT², Austrálii

¹ Cookovy ostrovy, Fidži, Kiribati, Marshallovy ostrovy, Federativní státy Mikronésie, Nauru, Niue, Palau, Papua – Nová Guinea, Samoa, Šalomounovy ostrovy, Východní Timor, Tonga, Tuvalu a Vanuatu.

² Východní Timor má statut pozorovatele.

a Nový Zéland. To představuje důležitý a ambiciózní krok vpřed ve spolupráci v tichomořském regionu, která se zaměřuje především na hospodářský růst, udržitelný rozvoj, řádnou správu věcí veřejných a bezpečnost tichomořských zemí skrze regionalismus a nabízí příležitost k posílení vztahů mezi EU a Tichomořím.

V měnících se podmínkách existuje potřeba zlepšení a nového zaměření evropské strategie pro Tichomoří. Navrhuje se tedy zaměřit se na omezený soubor konkrétních priorit tam, kde má Tichomoří významné potřeby a Evropa neoddiskutovatelné relativní výhody.

Posílené partnerství se proto musí zaměřit na správu věcí veřejných, regionalismus a udržitelnou správu přírodních zdrojů.

2. DŮVODY PRO ZAPOJENÍ EU V TICHOMOŘÍ

2.1. Přírodní zdroje a environmentální výzvy globálního významu

Tichý oceán pokrývá celou **jednu třetinu povrchu Země**, což znamená, že environmentální vývoj v oblasti bude mít významný dopad v globálním měřítku, například s ohledem na budoucnost světového rybolovu a změnu klimatu.

Je v zájmu lidstva chránit ohromnou **biologickou rozmanitost** Tichomoří, jejíž velká část nebyla dosud objevena. Odhaduje se, že doposud bylo náležitě prozkoumáno možná jen 20 % živočichů a rostlin Tichého oceánu. Region disponuje jedinými **rybolovnými** zdroji na světě, které zatím nejsou poznamenány příliš nadměrným rybolovem, včetně největších populací tuňáka na světě.

Mezi jedinečnou mořskou biologickou rozmanitostí regionu a převládajícími populacemi ryb (včetně stěhovavých) existuje vzájemná závislost. Tichý oceán má obrovský potenciál pro lidské zdraví v souvislosti s biotechnologiemi, například s ohledem na léky a léčebné postupy vyvinuté pomocí biologického inženýrství ze živých organismů z Tichého oceánu. Tichý oceán lze proto stejně jako další nejdůležitější ekologické zóny, jako je Amazonka, považovat za **globální veřejný statek**.

Kromě toho platí, že kdykoliv kladou společenství neudržitelné nároky na ekosystémy, může to mít za následek **ekologické zhroucení**, které pak může vést ke zhoršení chudoby, k napětí, či dokonce konfliktu.

Tropické lesy Papuy – Nové Guiney mají globální význam, co se týče biologické rozmanitosti, i s ohledem na změnu klimatu. Tamní nadměrná **těžba dřeva**, ke které však dochází i v Samoe, na Šalamounových ostrovech, ve Východním Timoru a v souostrovích Tonga a Vanuatu, proto představuje významná rizika pro globální společenství. Společně s neudržitelnými zemědělskými postupy vede v některých případech ke zhoršování kvality půdy. To má nakonec za následek zánik venkovského živobytí a způsobu života obyvatel tichomořských ostrovů. Pokud budou klimatické změny pokračovat, mnoho ostrovů v tichomořských zemích AKT zmizí a region bude čelit problémům v souvislosti s environmentálními uprchlíky. Dále je vážným důvodem k obavám průmyslové znečištění a špatná environmentální správa. Životní prostředí má přímý vliv na všechna hospodářská a sociální odvětví včetně cestovního ruchu, rybolovu a zdravotnictví.

Ruku v ruce s postupným vyčerpáváním **přírodních zdrojů** v jiných částech světa a s pokračujícím růstem ekonomik Číny, Indie a ASEAN bude pokračovat růst poptávky

po přírodních zdrojích i důležitosti významných zdrojů Tichomoří, a proto si otázka jejich udržitelné správy zaslouhuje bedlivou pozornost EU.

2.2. Výzva stability a bezpečnosti

S ohledem na to, že řada tichomořských zemí AKT v nedávné době zažila **konflikty**, je nezbytná trvalá bdělost světového společenství a cílená podpora řešící jejich hluboké příčiny. Důsledky nestability mohou být dramatické, co se týče ztracených příležitostí k rozvoji. Například napětí na Šalamounových ostrovech vedlo ke snížení místního HDP na hlavu o jednu třetinu.

EU má zájem na **stabilitě** a bezpečnosti tichomořského regionu. Nedávné události ve Východním Timoru a na Šalamounových ostrovech jsou jen další připomínkou toho, že region je ohrožován občanskými nepokoji, zločinností a politickou nestabilitou. EU vyslala volební pozorovací misi na všeobecné volby na Fidži v roce 2006 a Komise získala určité zkušenosti s podporou snažení regionu o vnitrostátní stabilizaci, čehož příkladem jsou opatření doplňující probíhající Regionální podpůrnou misi na Šalamounových ostrovech (RAMSI).

Křehké státy v Tichomoří jsou významnou výzvou pro mezinárodní společenství. Slabé instituce a nefungující správa věcí veřejných spolu s nízkým hospodářským růstem, vysokou mírou nezaměstnanosti a chudobou přispívají ke křehkosti států. Region bude v budoucnu čelit prohlubujícím se problémům. V průměru ekonomiky tichomořských zemí AKT téměř nerostou, zatímco pokračuje rychlý **růst počtu obyvatel**. Pokud nebude tento trend zvrácen, mohl by zapříčinit výbušnou sociální nebo politickou situaci s tím, jak se bude prohlubovat chudoba. Vedle toho je smutnou skutečností, že do tichomořských zemí AKT se vkrádá HIV-AIDS, přičemž Papua – Nová Guinea je ohniskem této krize.

2.3. Vztahy EU se třetími zeměmi v regionu

15 tichomořských zemí AKT je součástí širšího asijsko-tichomořského regionu, jehož geopolitická důležitost je na vzestupu. EU již rozpoznala rostoucí důležitost tohoto širšího regionu ustavením nového partnerství s jihovýchodní Asií v roce 2003.

Austrálie a Nový Zéland představují klíčové tichomořské aktéry. Vztahy EU s oběma zeměmi jsou pevné a mají širokou základnu. Jejich součástí je spolupráce v otázkách zahraniční politiky, obchodu, bezpečnosti, životního prostředí a vzdělávání. Vedle toho se stále hodnotnější součástí spolupráce v rámci všeobecných vztahů s Austrálií a Novým Zélandem stává rozvojová spolupráce, což je třeba dále posilovat. Také **USA a Japonsko** jsou velmi významnými aktéry v Tichomoří. Všechny tyto země mají významné bezpečnostní, politické a obchodní zájmy v širším tichomořském regionu, zatímco evropská úloha se zmenšila. I dvoustranné vztahy EU s USA, Japonskem, Austrálií a Novým Zélandem by mohly těžit z rozšířené role Evropy v tichomořském regionu.

Rostoucí zapojení **Číny** je novým faktorem, který ovlivňuje budoucí vývoj v Tichomoří a který již nyní do regionu vnáší novou dynamiku a ovlivňuje politické postoje řady tichomořských zemí AKT.

Francie i nadále hraje důležitou úlohu skrze svá tři zámořská území a přítomnost armády. **Spojené království**, které má v Tichomoří ZZÚ (zámořské země a území), nedávno omezilo

svou diplomatickou přítomnost v regionu, zatímco **Portugalsko** hraje klíčovou roli v rekonstrukci Východního Timoru.

Čtyři **ZZÚ** (Nová Kaledonie, Francouzská Polynésie, ostrovy Wallis a Futuna, Pitcairn) v Tichomoří jsou přidružené k EU a znamenají cennou a důležitou evropskou přítomnost v regionu. Vedle toho jsou aktivem, jež je třeba v rámci strategie plně zohlednit s cílem podpořit jejich integraci v rámci regionu.

Posílené partnerství a rozšířený politický dialog mezi tichomořskými zeměmi AKT a EU může lépe podporovat společné akce na **multilaterálních fórech** (třináct tichomořských zemí AKT je **členem OSN** a často jednají jako skupina) v případech, kdy oba regiony sdílejí zájmy na lepší globální správě věcí veřejných, například s ohledem na změnu klimatu.

3. STRATEGIE PRO POSÍLENÍ PARTNERSTVÍ

Dohoda z Cotonou je založena na pěti pilířích, z nichž všechny jsou velmi důležité pro dnešní spolupráci mezi tichomořskými zeměmi AKT a EU: (i) posilování politického rozměru; (ii) zapojení občanské společnosti, soukromého sektoru a dalších nestátních aktérů; (iii) odstraňování chudoby; (iv) inovační rámec hospodářské a obchodní spolupráce; (v) racionalizace finančních nástrojů a systém průběžných programů.

Navrhovaná strategie má tři části:

(1) **posílený vztah** mezi EU a tichomořskými zeměmi AKT a regionem za účelem uskutečňování **širokého politického dialogu** o záležitostech společného zájmu od politických a bezpečnostních otázek až po otázky hospodářské, obchodní, sociální, environmentální a ty související se správou věcí veřejných, což bude mít za následek posílení viditelnosti a politického profilu partnerství EU-Tichomoří na obou stranách;

(2) **cílenější rozvojové akce** s větším důrazem na regionální spolupráci s cílem dosáhnout kritické míry, posílit regionální správu věcí veřejných a umožnit vzájemné obohacování. Ve středu pozornosti bude soulad s klíčovými prioritami regionu, a to především tak, jak je definuje Tichomořský plán³.

(3) **účinnější poskytování pomoci** včetně širšího využívání rozpočtové podpory a užší koordinace s dalšími partnery, zejména Austrálií a Novým Zélandem.

3.1. Posílený vztah

Navrhuje se **rozšířit politický dialog** s Tichomořím zvýšením kontaktu s Fórem tichomořských ostrovů a jeho prostřednictvím, jelikož se jedná o hlavní regionální instituci pro politické otázky, která se chystá získat mezinárodní právní subjektivitu a má mandát i jasné regionální politiky stanovené v Tichomořském plánu.

Následný dialog po fóru⁴, tedy stávající rozhraní mezi oběma regiony, vykazuje několik nedostatků, jako je omezená viditelnost, interakce a dopad a nedostatečná doba na přípravu a diskusi ve chvíli, kdy se agenda EU-Tichomoří rozrůstá.

³ Pro podrobnosti viz přílohu.

⁴ Pro podrobnosti viz přílohu.

Je třeba dodat, že několik partnerů regionu včetně Japonska již ustavilo specifická rozhraní s regionem vedle jejich účasti na následném dialogu po fóru.

Rozhodnutí vedoucích aktérů fóra z října 2005 schválit novou dohodu ustavující Fórum tichomořských ostrovů jako mezivládní organizaci v souladu s mezinárodním právem nabízí dobrou příležitost k posílení dialogu mezi EU a tichomořským regionem s cílem vyřešit výše uvedené nedostatky následného dialogu po fóru.

Úpravu rozšířeného dialogu EU-Tichomoří je nezbytné schválit proto, aby bylo možné vést dialog co nejúčinnějším a nejefektivnějším způsobem.

Kromě výše navrhovaného posíleného dialogu na regionální úrovni se dále navrhuje vést dialog s klíčovými tichomořskými zeměmi AKT na vnitrostátní úrovni. Tyto vnitrostátní politické dialogy budou vedeny v souladu s dohodou z Cotonou a zohlední specifické rysy Tichomoří, avšak zároveň plně a systematicky využijí její potenciál a ustanovení.

3.2. Cílenější rozvojové akce

Přesnější zaměření je nezbytné pro zajištění optimálního dopadu. Navrhuje se zaměření na tři priority odrážející provázané klíčové potřeby Tichomoří a evropské relativní výhody: správa věcí veřejných, regionalismus a udržitelná správa přírodních zdrojů.

3.2.1. Správa věcí veřejných

EU může sehrát konstruktivní úlohu prostřednictvím podpory prevence a stabilizace v situacích následujících po konfliktu, těžice přitom ze zkušeností EU s podobnými situacemi v jiných částech světa. V situacích, jako je tato, musí evropská pomoc podporovat plynulý přechod k dlouhodobému rozvoji a vykazovat jasný rozměr spočívající ve správě věcí veřejných a **budování států**.

EU bude i nadále řešit **hluboké příčiny konfliktů**, jako je chudoba, zhoršování kvality, vykořisťování, nerovné rozdělení a dostupnost půdy a přírodních zdrojů, slabá správa věcí veřejných, porušování lidských práv, nerovnost mezi pohlavími a demokratické nedostatky. Bude podporovat dialog, účast a usmíření.

Řádná správa věcí veřejných je klíčovým předpokladem udržitelného rozvoje. Jednou z hlavních součástí řádné a účinné správy věcí veřejných je posilování důvěryhodných institucí – například parlamentů, soudnictví a veřejných systémů finanční správy včetně statistických služeb – na vnitrostátní i regionální úrovni. EU bude i nadále ve spolupráci s dalšími dárci nabízet podporu demokraciím v Tichomoří. Některé tichomořské země AKT čelí problémům se správou věcí veřejných v odvětví rybolovu a lesnictví, zejména co se týče **úniků**, např. formou osvobození od daně, což má za následek mnohem nižší výnosy dotčených vlád.

Dále je s ohledem na správu věcí veřejných nezbytné podporovat lepší dodržování mezinárodních norem v boji proti korupci, praní peněz a financování terorismu. V minulosti bylo v regionu určitým problémem praní peněz. Ačkoli se stále jedná o riziko, problém je v současnosti mnohem více pod kontrolou. EU bude však i nadále podporovat průhlednost a účinnou výměnu informací mezi příslušnými orgány s cílem bojovat proti korupci a zanedbávání povinné péče ze strany podniků i finančních institucí. EU bude dále podporovat klíčové snahy tichomořských zemí o plnění jejich závazků vůči OECD v oblasti

daní a o odstranění všech škodlivých daňových praktik. Ve společném zájmu EU i tichomořských zemí je zajistit, aby byly tyto závazky i nadále účinně plněny.

3.2.2. Regionalismus

Dosažení kritické míry

Tichomořský plán vychází z koncepce **regionalismu**. Silnější regionální spolupráce může zlepšit kapacitu regionu řešit rozvojové výzvy, kterým čelí. Účinná strategie podpory rozvoje musí být proto založena především na pomoci regionální integraci s cílem dosáhnout kritické míry, posílit regionální správu věcí veřejných a umožnit vzájemné obohacování.

Existují obavy ohledně dopadů rostoucí globalizace, a tedy také užší regionální integrace na **rozmanitost** tichomořských zemí AKT a jejich sociální a hospodářský rozvoj. Zkušenosti Evropy založené na spojení konkurenceschopnosti a sociální soudržnosti ukazují, že i pro malé národy je možné a výhodné spojovat se v globalizujícím se světě a zároveň ochránit národní identity a kultury.

Dlouhodobý vzorec účinné a politicky dobře ukotvené regionální integrace v Tichomoří je stále ve fázi vývoje. V některých oblastech již regionální spolupráce přináší dobré výsledky – příkladem je Rybolovná agentura Fóra tichomořských ostrovů (Pacific Islands Forum Fisheries Agency, FFA), která sdružuje 17 členských vlád. I když se jedná o důležitý krok, Tichomořský plán je nutné považovat za „živý dokument“ a začátek procesu spíše než za jeho konec. Tichomořská regionální spolupráce se bude nutně vyvíjet, a politika EU pro tento region se tedy bude muset přizpůsobovat s postupem času. To lze nejlépe realizovat prostřednictvím trvalé podpory sekretariátu fóra a dalších příslušných agentur Rady regionálních organizací v Tichomoří (Council of Regional Organisations in the Pacific, CROP)⁵, zejména s ohledem na správu přírodních zdrojů, zranitelnost a správu věcí veřejných. Tím se podníká posilování tichomořského regionalismu v oblastech, kde je to potřebné a kde může EU přinést skutečnou přidanou hodnotu.

Dohoda o hospodářském partnerství

Proces dohody o hospodářském partnerství (EPA) má **katalytický vliv** na hospodářskou spolupráci a integraci v tichomořském regionu, protože:

- podněcuje tichomořské země AKT k tomu, aby vyjednávaly jako skupina;
- nabízí podnět k otevírání mezi samotnými tichomořskými zeměmi AKT;
- podněcuje a doufejme též institucionalizuje silnější regionální správu věcí veřejných formou vzájemného hodnocení.

Deset procent celkového vývozu tichomořských zemí AKT směřuje do EU. To je pozoruhodné číslo, pokud vezmeme v úvahu velikost těchto zemí a fyzickou vzdálenost mezi Tichomořím a Evropou, avšak absolutně vzato není vývoz významný. **Přínosy** z obchodu se zbožím plynou hlavně z několika **konkrétních výrobků** významných pro řadu zemí. Všem zemím v regionu by plynuly další přínosy z posílené regionální integrace a správy věcí

⁵ Devět agentur Rady regionálních organizací v Tichomoří zahrnuje specializované technické agentury fungující na základě mezinárodních dohod na úrovni tichomořského regionu.

veřejných v ekonomice, především pokud by pravidla, **služby** a **investice** související s obchodem tvořily součást dohody o hospodářském partnerství.

Pouze skupina větších tichomořských zemí se podílí na obchodu se **zbožím** s EU. Hlavní obchodované produkty jsou **ryby** a produkty z nich a **cukr**. Fidži má jako signatářská země protokolu o cukru nárok na pomoc se svou strategií adaptace následně po reformě v odvětví cukru. Očekávaná restrukturalizace cukrovarnictví na Fidži by měla spolu s dohodou o hospodářském partnerství zvýšit konkurenceschopnost. Kromě toho je velmi pravděpodobné, že průvodní opatření zaměřená na signatářské země protokolu o cukru těžící ze specifického financování EU posílí akce v oblasti udržitelného rozvoje přírodních zdrojů se zaměřením na výrobu energie z biomasy a opětovné zalesnění.

EU zůstává vzdáleným a poměrně nevýznamným obchodním partnerem regionu a případný dopad liberalizace obchodu v rámci dohody o hospodářském partnerství na tichomořské země AKT jako celek bude pravděpodobně poměrně malý. Na druhou stranu, navrhovaná dohoda o volném obchodu s Austrálií a Novým Zélandem (PACER) je řádově významnější a mohla by tichomořským zemím AKT přinést podstatné **vyrovnávací náklady**. Bude proto důležité upřednostnit postupný přístup k liberalizaci obchodu v kombinaci s dalšími opatřeními, jako je otevírání trhů rozvinutých partnerů pracovní síle z tichomořských zemí AKT a navyšování rozvojové pomoci.

Za účelem maximalizace zamýšleného dopadu dohody o hospodářském partnerství je klíčové, aby vyjednávání i výsledek byly úzce koordinovány s tvorbou programů a v náležitou dobu také s poskytováním rozvojové pomoci na regionální i vnitrostátní úrovni, aby bylo možné využít synergií. Zvláště důležitá je pomoc související s obchodem a budování kapacit, sociálně-ekonomická, finanční a daňová správa věcí veřejných stejně jako cílená podpůrná opatření včetně dodržování mezinárodních celních standardů a v příslušných případech usnadňování obchodu, rozvoj cukrovarnictví, soukromého sektoru či lidských zdrojů a sociální ochrana.

Na základě pružnosti, konstruktivnosti a inovace může EU nastavit nové, rozvoji nakloněné standardy v obchodním vyjednávání s malými rozvojovými ostrovními zeměmi, které by pak mohly být zohledněny ze strany jiných rozvinutých obchodních partnerů v regionu při (opětovném) vyjednávání o jejich vlastních obchodních ujednáních s tichomořskými zeměmi AKT.

3.2.3. Udržitelná správa přírodních zdrojů

Vzhledem k důležitosti řádné správy přírodních zdrojů navrhuje Komise, aby **ústředním „modro-zeleným“ tématem** posílené spolupráce byla otázka udržitelné správy přírodních zdrojů a podpora tichomořských zemí AKT v jejich aktivitách zaměřených na zvládnutí následků změny klimatu, stoupající hladiny moře, ubývající rybní populací, bělení korálů, neudržitelné těžby dřeva, zhoršování kvality půdy a nárůstu znečištění a odpadu.

Jedná se o oblast politiky, v níž je přidaná hodnota ze strany EU jasně uznávaná a v níž by Evropa mohla vedle finanční pomoci nabídnout i své kolektivní zkušenosti a know-how s ohledem na řešení environmentálních problémů a otázek řízení zdrojů. Umožnilo by to též integraci tohoto snažení o spolupráci mezi EU a Tichomořím do mezinárodních snah o řešení klíčových globálních environmentálních výzev tam, kde tichomořské země AKT, Nový Zéland a EU sdílejí společné cíle, jako například cíle Kjótského protokolu. Nezbytné je též usilovat o dialog s jinými třetími zeměmi, které aktivně využívají přírodní zdroje v regionu.

Na základě priorit vyjádřených samotným regionem⁶ může Evropská unie pomáhat tichomořským zemím AKT se správou jejich oceánských i pobřežních zdrojů udržitelným způsobem prostřednictvím iniciativ, které by mohly spojovat ochranu rybolovných zdrojů a mořské biologické rozmanitosti a zároveň podporovat regionální spolupráci a posilování váhy hlasu malých ostrovních rozvojových států (SIDS). Tyto iniciativy by mohly umožnit přijetí opatření na budování kapacity s cílem podpořit provádění multilaterálních dohod v oblasti životního prostředí a dalších potřebných politik souvisejících s udržitelnou správou přírodních zdrojů a dále nabídnout platformu pro zapojení zainteresovaných členských států EU. Pracovní skupina pro námořní otázky CROP (Marine Sector Working Group) v rámci fóra⁷ by měla dobré postavení na to, aby tuto iniciativu posunula vpřed a dohlížela na její provádění.

Rybolov je odvětví, které má velký potenciál přispět k hospodářskému rozvoji tichomořských zemí AKT a k jejich integraci do světové ekonomiky. Udržitelné využívání rybolovných zdrojů a řádná správa věcí veřejných v tomto odvětví tudíž zaujímají čelní místo v agendě regionu. EU již má podstatné zkušenosti s regionální spoluprací v oblasti rybolovu v Tichomoří, a to jak v rámci své společné rybářské politiky, tak v rámci svých rozvojových politik, zvláště s ohledem na výzkum a posuzování zásob. EU a regionální partneři sdružení v Rybolovné agentuře Fóra tichomořských ostrovů mají za sebou dlouhodobou úspěšnou spolupráci v regionálních řídicích organizacích, jako je Úmluva o rybolovu v západním a středním Tichomoří (Western Central Pacific Fisheries Convention). EU by mohla zintenzívnit svou snahu o prosazování udržitelného řízení rybolovu prostřednictvím podpory regionálního systému monitorování, kontroly a sledování (MCS) a posilování schopností regionu bojovat s nedovoleným, nehlášeným a neregulovaným rybolovem (NNN), zejména s ohledem na ušlý zisk. Ve výzkumu rybolovu a moře existuje další potenciál, který EU hodlá podporovat s cílem dále zlepšit udržitelné řízení rybolovu v regionu.

Nová generace dohod o partnerství v rybolovu (FPA) je znamením nového přístupu, protože vedle zajištění regulovaného přístupu k rybářským příležitostem pro evropská plavidla také předpokládá úzkou spolupráci s cílem podporovat zodpovědný rybolov a zajistit ochranu a udržitelné využívání rybolovných zdrojů dotčených partnerských zemí. Tento přístup bude aplikován prostřednictvím politického dialogu a finanční podpory odvětví s cílem poskytnout klíčový příspěvek k definování a provádění politiky udržitelného rozvoje rybolovných činností ze strany pobřežních států v jejich vodách. První dvě nové dohody o partnerství v rybolovu byly uzavřeny s partnerskými zeměmi v Tichém oceánu.

Několik tichomořských zemí AKT a ZZÚ se může pochlubit **tropickými lesy** a související biologickou rozmanitostí. ES získala významné zkušenosti během spolupráce s Papuou – Novou Guineou na udržitelné těžbě dřeva. Ověřování zákonnosti těžby a vývozu dřeva je stále více vnímáno jako klíčový nástroj odvětvových reformních programů. Spolehlivé

⁶ Tichomořský plán uvádí jako jednu z klíčových priorit regionu usnadnění mezinárodního financování zaměřeného na udržitelný rozvoj, biologickou rozmanitost a ochranu životního prostředí a dále vyvažování vlivů klimatických změn v Tichomoří. V této části Tichomořský plán odkazuje též na integrovaný zemědělský a lesnický plán. Oceánská politika tichomořských ostrovů (Pacific Islands Ocean Policy), která byla přijata v roce 2002, se vyslovuje pro integrovanou správu oceánu v zájmu budoucích generací obyvatel tichomořských ostrovů a nabízí integrovaný rámec pro aktivity oceánských iniciativ (Integrated Framework for Action of Ocean Initiatives).

⁷ Skupina je tvořena Sekretariátem tichomořského společenství (SPC), Komisí pro aplikované vědní obory o Zemi v jižním Tichomoří (SOPAC) a Programem pro životní prostředí tichomořského regionu (PREP).

systemy, které dokáží odlišit zákonnou produkci od nezákonné, budou nezbytné pro poskytnutí důvěryhodných záruk na trhu v tom smyslu, že dřevo bylo vytěženo zákonným způsobem. V souladu s akčním plánem pro vymahatelnost práva, správu a obchod v lesnictví (FLEGT) pro země AKT Komise navrhuje podporovat regionální přístup a budování vnitrostátní i regionální kapacity pro monitorování a podporu partnerských dohod FLEGT.

Vzhledem k jejich zranitelnosti, co se týče přírodních katastrof, navrhla Komise v roce 2005 tichomořským zemím AKT zřízení regionálního programu **připravenosti na katastrofy**. Na tuto iniciativu lze navázat a lze ji dále rozšířit do oblasti zmírňování katastrof (snižování rizika, zmírňování nebezpečí a snížená zranitelnost se zohledněním potřeby přizpůsobit se změnám klimatu). Taková opatření doplňují stávající regionální akce zaměřené na zmírňování zranitelnosti.

Vysoké ceny ropy, odlehlost i malá velikost trhů jsou důvody pro to, aby malé tichomořské ostrovy mezi své nejvyšší priority řadily **obnovitelnou energii a energetickou účinnost**. Na stávající iniciativy ES v tomto odvětví lze navázat a rozšířit je, zejména v rámci energetické iniciativy Evropské unie (EUEI) a související energetické facility EU-AKT. K podpoře ze strany ES lze dále zvážit kontrolu znečištění, vodu a hygienu.

Aktivity zaměřené na udržitelnou správu přírodních zdrojů musí pomáhat vytváření podmínek pro hospodářský růst vedoucí k vytváření produktivní zaměstnanosti, důstojných pracovních podmínek, sociální soudržnosti a ochraně a také k odstraňování chudoby, což bude příspěvkem k naplnění **rozvojových cílů tisíciletí**. Pozornost bude i nadále věnována klíčové otázce rozvoje lidských zdrojů. V této souvislosti hrají důležitou roli **nestátní aktéři**, protože zásadním způsobem přispívají k otevřeným společnostem, především prostřednictvím podpory lepší správy věcí veřejných, budování států a zlepšování postavení lidí ve společnosti.

Investice do vědy a technologie na tichomořských ostrovech společně s investicemi do lidských zdrojů a budování institucí posílí kapacitu v řadě oblastí klíčových pro jejich udržitelný rozvoj, jako je řízení rybolovu, biologická rozmanitost a připravenost na katastrofy. Možnosti **spolupráce ve výzkumu** lze dále rozvíjet prostřednictvím rámcových výzkumných programů Evropské unie.

Moderní **informační a komunikační technologie** jsou důležité pozitivní nástroje, zvláště v regionu charakteristickém obrovskými vzdálenostmi, a lze je systematicky integrovat do provádění výše uvedených navrhovaných aktivit, např. formou systémů na sledování a kontrolu rybolovu a těžby dřeva, usnadnění komunikace v oblasti vzdělávání, umožnění prezentace a ochrany obrovské kulturní rozmanitosti regionu ze strany médií a využití hospodářského potenciálu regionu. Prozkoumán bude také potenciál zavádění nebo posilování studia na dálku a zvláště *e-learningu* pro odlehlé venkovské oblasti a ostrovní komunity.

3.3. Účinnější poskytování pomoci

S cílem zefektivnit rozvojovou pomoc EU a snížit značné transakční náklady na obou stranách navrhuje Komise, aby byla pomoc lépe zaměřená tak, jak je uvedeno výše, s větším soustředěním na regionální úroveň, účinnějším využíváním přidělů malých zemí a častějším využíváním rozpočtové podpory, pokud to bude možné.

3.3.1. Koordinace dárců

Navrhovaná koncentrace strategie EU umožní **koordinaci dárců** jak na úrovni EU, tak s ostatními dárci a zejména s Austrálií a Novým Zélandem, o což bude Komise i nadále usilovat s cílem dále zmírnit tlak na omezenou kapacitu dotčených vnitrostátních správ. Koordinace je životně důležitá pro to, aby nedocházelo k překrývání nebo rozporům mezi těmi, kdo usilují o splnění společných cílů. Koordinace dárců je zvláště důležitá v křehkých státech. Globální fond pro boj proti AIDS, tuberkulóze a malárii má v regionu řadu programů a existující, řadou dárců financovaný Svěřenský fond pro ptáčí a lidskou pandemickou chřipku by mohl být příkladem mezinárodní koordinace dárců ve zdravotnictví pro případ, že by došlo k vypuknutí nemoci v regionu.

3.3.2. Efektivnější a účinnější spolupráce s nejmenšími zeměmi

Plné zapojení do partnerství z Cotonou předpokládá trvalý politický dialog, společné řízení rozvojové spolupráce a plnou účast v procesu dohody o hospodářském partnerství. Pro řadu nejmenších tichomořských zemí AKT představuje taková intenzivní spolupráce zásadní výzvu pro jejich veřejnou správu, zejména s ohledem na provádění programů jednotlivých zemí. S cílem **zvýšit účinnost pomoci** a snížit transakční náklady, především nejmenších tichomořských zemí AKT, a zároveň zachovat místní odpovědnost je nutné zvážit nové přístupy na základě stávajících zkušeností. Následováním příkladem by mohl být probíhající multilaterální program obnovitelné energie.

3.3.3. Rozpočtová podpora

EU zamýšlí ve své spolupráci s tichomořskými zeměmi AKT systematictěji využívat nástroj rozpočtové podpory.

Za tímto účelem je s ohledem na omezenou angažovanost brettonwoodských institucí v tichomořském regionu plánováno zahájení dialogu zejména s MMF s cílem sdílet analýzy, zkušenosti a studie, aby bylo možné budovat silnější spolupráci v Tichomoří ve věci rozpočtové podpory.

EU bude dále proaktivně pomáhat tichomořským zemím AKT plnit kritéria způsobilosti pro rozpočtovou podporu, to je:

- dokument o strategii snižování chudoby (PRSP) nebo připravovanou národní rozvojovou strategii;
- stabilní makroekonomický rámec, který je buď uspokojivý nebo prochází reformou;
- průhlednou a řádnou správu veřejných financí.

V současnosti existuje pouze jeden poměrně skromný program rozpočtové podpory financovaný ES ve Vanuatu. Komise zkoumá rozsah možného rozšíření této podpory i do dalších zemí, jako je Samoa a Fidži, a možná i do jiných.

Na *regionální* úrovni poskytuje ES prostředky Fóru tichomořských ostrovů formou příspěvkových dohod, což zaručuje vysokou míru odpovědnosti. Již brzy bude uskutečněno institucionální hodnocení s cílem stanovit podmínky užší spolupráce. V budoucnosti lze zvážit přechod na jiné formy financování, což by předpokládalo větší účast EU na definování a monitorování příslušných programů.

4. ZÁVĚRY

Tichomoří a EU mají dlouhodobý a úzký vztah s kořeny v historii⁸. I když ve druhé polovině 20. století došlo po dekolonizaci k nevyhnutelnému oslabení vzájemného spojení, oba regiony od té doby prošly zásadním vývojem a stále více se přibližují.

To představuje skutečnou příležitost k posílení partnerství prostřednictvím širokého politického dialogu, obchodu a rozvojové spolupráce. I když jsou si Tichomoří a EU geograficky vzato velmi vzdálené, jsou jeden pro druhého důležitější, než se v Evropě obvykle soudí či chápe. Oba regiony si mohou mnoho nabídnout, podstatně se vzájemně doplňují a sdílejí klíčové hodnoty a zájmy.

Jelikož v tichomořských zemích AKT má zastoupení jen málo členských států a Komise, jeví se tichomořský region zvláště vhodným adeptem na společnou přítomnost a terénní akce EU, například prostřednictvím vyslání úředníků z útvarů členských států do regionálních delegací Komise v Tichomoří, které by také mohly poskytnout prostory na *ad hoc* základě („Evropský dům“).

Postupný proces ve spojení s nezbytnou pružností by zajistil rámec pro lepší vnější zastoupení EU v Tichomoří formou širší přítomnosti, hlubšího politického dialogu a výraznějšího profilu pro EU.

⁸ Viz přílohu.

ZEMĚ AKT – NEJDŮLEŽITĚJŠÍ STATISTICKÉ ÚDAJE

	Počet obyvatel 2004	Rozloha (v km ²)	Index lidského rozvoje (Rozvojový program OSN, 2003)	Výlučná hospodářská zóna (v tisících km ²)	HDP na hlavu (standardy kupní síly v amerických dolarech) Světová banka 2004
Cookovy ostrovy	20 300	240		1 830	4 896**
Fidži	848 000	18 272	0,752	1 260	2 690
Kiribati*	98 000	690		3 600	970
Marshallovy ostrovy	60 000	170		2 131	2 370
Mikronésie	127 000	700		2 978	1 990
Nauru	10 100	24		320	1 917**
Niue	1 800	259		390	2 970**
Palau	20 000	487		601	6 870
Papua – Nová Guinea	5 700 000	462 840	0,523	3 120	580
Samoa*	179 000	2 857	0,776	120	1 860
Šalamounovy ostrovy*	471 000	28 446	0,594	1 630	550
Východní Timor*	925 000	14 874	0,513	322	550
Tonga	102 000	699	0,81	700	1 830
Tuvalu*	11 190	26		757	989**
Vanuatu*	215 000	12 189	0,659	680	1 340
Celkem	8 788 390	542 773		20 439	

* Nejméně rozvinuté země

** Údaje z roku 2002, zdroj: Univerzita jižního Tichomoří.

Zdroje: NZaid: Výroční zpráva 2004-2005; Zpráva o rozvoji Tichomoří (2002); Sekretariát tichomořského společenství; Zpráva o světovém rozvoji 2006; Rozvojový program OSN: Zpráva o lidském rozvoji (2004)

STATISTICKÉ ÚDAJE O TICHOMOŘSKÝCH ZZÚ

Země	Počet obyvatel <i>(odhad, červenec 2006)</i>	Rozloha (v km ²)	Výlučná hospodářská zóna (v km ²)	HDP na hlavu (parita kupní síly) (odhad, rok 2003)
Nová Kaledonie	219 246	19 060	1 347 964	15 000 USD
Pitcairn	45	47	837 221	Není k dispozici
Francouzská Polynésie	274 578	4 167	4 553 115 <i>(druhá největší na světě)</i>	17 500 USD
Ostrovky Wallis a Futuna	16 025	274	271 050	3 800 USD <i>(odhad, rok 2004)</i>

ANNEX

1. THE PACIFIC REGION

1.1. Key characteristics

Oceania is an essentially **maritime continent** of about 30 million people with Australia at its centre of gravity. There are 15 countries in this region that have a special development, trade and political cooperation with the EU, governed by the **Cotonou Agreement** between the EU and Africa, the Caribbean and the Pacific (ACP). The total population of the 15 Pacific ACP countries is only about 9 million. Papua New Guinea (PNG) with its 5.7 million inhabitants is the biggest, while Niue with 1800 is the smallest. The Pacific ACP countries are inhabited by Pacific peoples (Melanesians, Micronesians and Polynesians). Papua New Guinea, Solomon Islands and Vanuatu are all **Melanesian** countries. Timor-Leste and Fiji are predominantly Melanesian, while Fiji also has an important Indo-Fijian population. The Federated States of Micronesia (FSM), Kiribati, Nauru, Palau and the Republic of the Marshall Islands are all **Micronesian** countries. Cook Islands, Niue, Samoa, Tonga and Tuvalu are the **Polynesian** countries.

In addition, the Pacific region includes eight **territories**, of which four are European: New Caledonia, French Polynesia and Wallis and Futuna are French territories, while tiny Pitcairn is the last remaining UK territory in the Pacific. Of the remaining four territories three are with the United States (American Samoa, Guam and Northern Marianas); and one with New Zealand (Tokelau).

Apart from PNG, Solomon Islands and Fiji land resources are limited, but **marine resources** are very considerable. Twenty million sq km of the Exclusive Economic Zone (EEZ) of the Pacific region belongs to the Pacific ACP countries⁹. The Pacific has the richest fishing grounds in the world and is one of the world's centres of **marine biological diversity**, with up to 3,000 species found on a single coral reef. It has been estimated that PNG alone has five times more species of fish than the entire Caribbean region and twice as many as the Red Sea. Forests and their biodiversity are other important components of the Pacific islands natural capital, especially for poor rural communities in Melanesia. PNG hosts one of the world's four remaining tracts of **tropical rainforest** and 7% of the world's species of plant and terrestrial life forms, while Solomon Islands has the highest concentration of endemic birds on the planet. The region is rich in **minerals** – gold, copper, nickel – as well as oil and gas, and much of it is still unexplored.

Australia and New Zealand play a special role in the region. Each country has its own Pacific strategy, however, Australia and New Zealand have coordinated policies in some areas.

Australia, the region's dominant economy and political actor, is geographically close to Melanesia. The region's stability has always been an important issue for Australian foreign policy, while the Pacific is less important for Australia in commercial terms. Key concerns for Australia relate to transnational crime, and in recent years Australia has been pursuing a

⁹ Of the 15 Pacific ACP countries six (Cook Islands, FSM, Nauru, Niue, Palau and the Republic of the Marshall Islands) have a total population of around or less than 250,000, but combined EEZs that exceed 8 million km².

robust policy aimed to prevent the emergence of failed states in the region, including important initiatives to stabilise the Solomon Islands, to improve governance in PNG and to promote regional police cooperation. Its policy has been influenced by a number of terrorist attacks outside Australia, where Australian lives were lost. Australia has a delicate balancing act so as not to be seen as over-dominant. The country's relations with its immediate neighbour, Papua New Guinea, have sometimes been strained, while its negotiations with Timor-Leste regarding a permanent maritime boundary, including access to natural resources, have, at times, been difficult. An important ongoing debate in the region concerns the interest of the Pacific ACP countries in gaining access for their citizens to the Australian labour market, in particular for unskilled labour. Australia is the most important donor in the region and has recently announced a very substantial increase of its ODA. Australia is about to launch its first White Paper on Development as well as an analytical report highlighting major challenges facing the Pacific to the year 2020. Australia is highly supportive of EU engagement with the region and keen to coordinate its development assistance with the EU.

New Zealand has close ties to the Pacific, and notably Polynesia, partly for historical reasons, partly because of its large Polynesian population. The Pacific is a primary area for New Zealand's foreign policy. It played an important role in the peace process for Bougainville and it is the second biggest participant in the Regional Assistance Mission to Solomon Islands (RAMSI). New Zealand is committed to promoting Pacific regionalism. The Pacific is a medium-sized trading partner for New Zealand. It concentrates most of its relatively limited ODA to the region and is an important development partner for many Pacific ACP countries. Like Australia, New Zealand is also highly supportive of an active EU engagement with the region and keen to coordinate its development assistance with the EU.

1.2. Geo-political and geo-economic importance

The US, Japan, China, Australia and New Zealand are the key Pacific powers, and they all have important security, political and trade interests in the wider Pacific region, where the US has been the leading power since the end of World War II. Japan and Australia are close US allies, and have underpinned the position of the US in the wider Pacific for decades, while the European role has decreased with decolonisation. France, however, is significantly engaged through its territories and military presence. The growing engagement of China in the region is a new factor influencing future developments in the Pacific in the form of Chinese trade, investments, migration and aid coupled with an intensifying diplomacy. As the economies of China, India and ASEAN continue to grow rapidly, demand for the region's natural resources is increasing.

1.3. Main development challenges

Of the 15 Pacific ACP countries no less than 11 have populations around or below 250.000¹⁰. It is difficult for such small nations to attain a **critical mass** for production and trade or indeed political influence, because of important dis-economies of scale. The concern is that for many small Pacific ACP countries globalisation may not mean interdependence, but increased dependency.

¹⁰ All 15 Pacific ACP countries are **SIDS** (Small Island Developing States), and they participate actively in the UN-sponsored SIDS' process, which most recently resulted in the Mauritius Declaration and Mauritius Strategy for the Further Implementation of the Programme of Action for the Sustainable Development of SIDS agreed in January 2005.

With the exception of Tonga, which is an almost absolute monarchy, all Pacific ACP countries are fully fledged **democracies**, but modern institutions have not yet taken root everywhere and do not easily combine with traditional power structures. In recent years political developments have proven that a number of Pacific countries are potentially unstable¹¹.

A number of Pacific countries, notably PNG and Solomon Islands, face important problems of **governance** and **corruption**. These are often linked to the issue of nation building in countries that are very heterogeneous, as identification with a clan or similar group may be stronger than with the State¹².

While the region, apart from Tonga, is not in general marred by grave **human rights** problems, there are serious issues related to **gender**. While the situation differs from country to country, violence against women and polygamy constitute important problems and women still have far to go in terms of empowerment¹³.

Poverty and progress towards the **Millennium Development Goals** (MDGs) remain important challenges in a number of the countries. Poverty of opportunity is a particularly acute problem, with rural communities, where most Pacific islanders live, facing problems, such as poor access to basic social services, sustainable, efficient and affordable energy services and telecommunications, and with economic activities hampered by distance, insufficient and expensive transport services and limited access to capital.

Unsustainable management of natural resources is a serious issue facing several countries in the region. In particular, the rates at which **forests** are being depleted and **biodiversity** is being lost are so high that the countries concerned risk losing critical economic assets within a very short time span. Often a result of weak governance, this combines with serious leakages of financial resources away from Government. The result is that critical resources that should be invested in the development of these countries are diverted.

The Pacific ACP countries have relatively good **food-security**, although there is a problem of **malnutrition** in some places. However, while there is a tradition for safety nets and a culture of sharing, community support systems are now under strain in many places.

¹¹ Secessionist war on the island of Bougainville in PNG; tensions in Solomon Islands; repeated coups in Fiji; severe economic and financial crisis in Nauru; democratic deficit in Tonga.

¹² While PNG is ranked 130th in Transparency International's corruption perception index, in some other Pacific countries corruption is a minor issue, such as in Kiribati, where theft is seen as dishonouring, and carries severe social sanctions.

¹³ An extreme case is Solomon Islands, which as late as early 2006 did not have a single female member of parliament.

The Pacific possesses an exceptional **cultural diversity**¹⁴, which is the basis for an extraordinary richness of cultural expression. This diversity, including the linguistic heritage, should be preserved¹⁵. Furthermore, this diversity also represents a non-negligible source of wealth in economic terms which the media through the use of ICTs can help realise.. The question of how best to achieve the desired and inevitable **economic modernisation** without jeopardising fundamental strengths of the traditional culture is crucial to the future of the region. When engaging in dialogue and development cooperation with the Pacific ACP countries this cultural dimension needs to be fully taken into account.

For potential investors Pacific culture imposes a number of important constraints. **Traditional collective land ownership** raises barriers to obtaining land for development and using land as collateral. The strong culture of sharing constitutes a disincentive to saving for investment.

Some of these factors may partly explain the **weak economic growth** experienced by most Pacific ACP countries, a concern not least in view of the **growing population** (around 3% a year) A study of economic data (available for 11 of the 15 Pacific ACP countries - excluding Cook Islands, Nauru, Niue and Tuvalu) shows that in the period 2000-2004 average annual GDP growth was only 1.1%. However, some countries, notably Samoa, have recorded strong growth in the same period. Average inflation for the 11 countries stood at a modest 1.6% in 2004. There are considerable differences in GDP/capita requiring adapted policies and cooperation.

The Pacific is particularly **vulnerable to natural disasters**, such as earthquakes, tsunamis and hurricanes, and generally with the poorest population segments being the most exposed. Since 1950 natural disasters have affected more than 3.8 million people in 14 Pacific ACP countries (Timor-Leste not included). In the 1990s alone natural disasters cost the region about USD 2.8 billion (in real 2004 value). From 1990 to 1999 the region had the world's highest rates of disaster-related mortality, percentage of population affected, and damage cost per capita. While traditional coping mechanisms are strong, the number of reported disasters and the population affected per event have increased significantly, reflecting population growth, rapid urbanisation, growing environmental degradation in coastal areas, climate change and variability. With climate change and increasing sea levels many low-lying Pacific islands are at risk and the region may in future face a serious problem in terms of environmental refugees.

Last but not least, the geography of the Pacific is characterised by the **enormous distances** between and within most of its countries. The Cook Islands (population less than 25,000) stretch 1,400 km from North to South, and 1,000 km from East to West, while Kiribati (population 100,000) includes Christmas Island located 3,200 km from the country's capital. In addition, it is the ACP region which is the furthest removed from the EU in geographical terms. This "tyranny of distance" is a serious constraint for development in the Pacific, because of serious diseconomies of distance resulting notably in low frequency and high-cost transport. However, electronic communication is becoming cheaper and more available.

¹⁴ It has been estimated that Papua New Guinea alone has more than 1000 cultural groups speaking some 800 different languages.

¹⁵ The forthcoming UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions will offer a new international framework to promote international cooperation aimed at preserving cultural diversity, which may be important in this regard.

1.4. Regional cooperation

The **Pacific Islands Forum** (the ‘Forum’) is the premier regional policy-making body of the self-governing states in the Pacific. Established in 1971, its membership includes 14 of the Pacific ACP countries together with Australia and New Zealand.¹⁶ Forum Heads of State and Government meet annually, as do Forum Economics and Education Ministers. Similar meetings are planned for Forum Health Ministers. *Ad hoc* meetings of Transport and Fisheries Ministers are also held. The Chairmanship of the Forum rotates on an annual basis among the Member States. As regards security, the **Biketawa Declaration** of 2000 establishes a framework for Forum intra-state security cooperation, which calls for Forum Foreign Affairs Ministers to meet as part of an *ad hoc* crisis management mechanism for the region.

The Forum is served by its Secretary-General, whose work is supported by the **Forum Secretariat**. The Secretariat’s overall objective is to service the Member States and to promote Pacific regional cooperation, particularly on economic and trade matters. It also acts as the Forum’s administrative arm, implementing its decisions, including delivering development assistance to Member States. In the case of trade-related assistance, it can also act as implementing agency.

The Forum Secretary-General is also permanent Chair of the **Council of Regional Organisations in the Pacific (CROP)**, which brings together the Forum Secretariat and nine other Pacific regional organisations (see annex A)¹⁷.

At the October 2005 meeting of Forum Heads of State and Government two important decisions aiming at strengthening regional cooperation were taken. The Leaders approved an Agreement giving the Forum **legal personality** under international law. They also approved the **Pacific Plan** and a roadmap for its implementation. This decision represents the culmination of a process started in 2003 by initiative of the New Zealand Forum Chair aimed at strengthening Pacific regionalism. The Plan, covering the years 2005-2015, has been presented as a dynamic framework for strengthened regional cooperation and integration. It remains to be seen how far effective implementation can be achieved. Full implementation will depend on continued political commitment and mobilisation of the required financial resources.

Presently, regional cooperation in the Pacific is neither broad nor deep. Among the explanatory factors can be mentioned the geography of the region, the fact that many Pacific countries are still relatively young as independent states and therefore particularly sensitive about issues pertaining to sovereignty, and the asymmetry between Australia and New Zealand on the one hand, and the Pacific ACP countries on the other¹⁸.

¹⁶ Timor-Leste has observer status in the Forum and is not at present considering full membership.

¹⁷ The core activities of these regional organisations are funded by contributions from Member governments, but they are governed by bodies that reflect their varying membership.

¹⁸ Attempts at sectoral regional integration have had mixed results since the 1970s. PNG, by far the largest Pacific ACP country, established its own higher education system (UPNG, Unitech), while the rest of the region created the University of the South Pacific. Nauru, Samoa, Solomon Islands, Tonga and Vanuatu initially created Air Pacific but then quickly set up their own national airlines to promote tourist arrivals directly from major airports in Australia, New Zealand and Hawaii. The Pacific Forum (shipping) Line also proved unviable as a way of servicing the more peripheral states.

In 2004 **intra-regional trade** between the Pacific ACP countries was as low as 3%¹⁹, mainly due to transport costs and the limited size of their markets. These countries have concluded the **Pacific Island Countries Trade Agreement (PICTA)**, aiming to establish a FTA among its parties. The **Pacific Agreement on Closer Economic Relations (PACER)** is a trade and economic cooperation agreement among all 16 Forum Member States. It sets out the basis for the future development of trade relations among these states²⁰.

The **Melanesian Spearhead Group (MSG)** is a sub-regional trading arrangement among PNG, Solomon Islands, Vanuatu and Fiji, with New Caledonia as an observer. MSG aims at a FTA in 2008 and aspires to a Customs Union.

There is scope for increased cooperation and synergy between the Pacific ACP countries and the region's OCTs in areas such as environment and vocational training.

1.5. Key partners of the Pacific beyond Europe, Australia and New Zealand: United States, Japan, China and Taiwan

The **United States** has important security interests in the Pacific, which it has dominated since its victory in World War II. US trade with the larger Asia-Pacific region has now overtaken its trade with the EU, so also for this reason the US has a strong interest in continued stability. The US National Security Strategy from March 2006 highlights the importance of in particular Japan, South Korea and Australia. In its Quadrennial Defense Review Report from February 2006 the US Department of Defense reports that of the major and emerging powers, China has the greatest potential to compete militarily with the United States, adds that the pace and scope of China's military build-up already puts regional military balances at risk, and states: "U.S. policy remains focussed on encouraging China to play a constructive, peaceful role in the Asia-Pacific region and to serve as a partner in addressing common security challenges, including terrorism, proliferation, narcotics and piracy." The US has renewed economic and military agreements (Compacts of Free Association) with Palau, Micronesia and the Marshall Islands. The US also has territories in the Pacific, and Hawaii is a US state. Having curtailed its development cooperation with the region in the past the US has recently reengaged, notably with Vanuatu. The US has indicated its interest in seeing the EU pursue an active role in the region.

Japan has security, foreign affairs, trade and fishery interests in the region, and is traditionally an important donor, specialising mainly in infrastructure. As memories of World War II fade Japan's cooperation with the Pacific ACP countries becomes easier.

China's role²¹ in the Pacific region is growing in line with its increasing economic weight in the world. There is also migration from China to the Pacific ACP countries. China is competing with **Taiwan** for diplomatic relations with a number of the 13 Pacific ACP countries, which are members of the UN²². It already pursues defence cooperation with PNG, Fiji and Tonga. China has been a "Dialogue Partner" of the Forum since 1989 and has

¹⁹ Timor-Leste, which acceded to the Cotonou Agreement in December 2005, is not included in this statistic.

²⁰ Timor-Leste is neither party to PICTA nor to PACER.

²¹ In 2000 the Pacific Islands Forum agreed to establish of a Pacific Trade Office in Beijing and from 2000 to 2004 bilateral trade with China has doubled from USD 267 million to USD 530 million.

²² Six Forum Member States currently recognise Taiwan: Solomon Islands, Kiribati, Marshall Islands, Tuvalu, Palau and Nauru.

contributed generously to its activities. Since 1992 Taiwan has held its own separate post-Forum meeting with “friendly” Pacific Islands States. This competition between China and Taiwan, through investments and development cooperation, can be destabilising for the Pacific ACP countries concerned, as was seen in PNG in 1999, and most recently in Vanuatu, where it caused a political crisis in 2004.

2. EU AND THE PACIFIC

2.1. EU – Pacific relations so far

EU relations with the region are based on the **colonial past**, most recently with the UK, France and Portugal as the important players, and before that Germany and Spain. These EU Member States have all influenced the region in ways which are still perceptible today. The influence of British political institutions and tradition has been profound. Many Pacific ACP countries are members of the Commonwealth and most of these retain the Queen of England as Head of State²³.

France and UK have **territories** in the Pacific. The EU has an Association Agreement with four OCT in the region. The OCT are subject to a different preferential regime from the ACP countries. Under their statutes of autonomy, the French OCT are showing an increased interest in Pacific regional cooperation as they are enhancing contacts with their neighbours and their region.

France is a regional power with an important military presence and a series of diplomatic representations in the region, as well as a growing cooperation with Australia. France also engages in development cooperation with Pacific ACP countries, in particular with Vanuatu.

While the **United Kingdom** is presently phasing out its development cooperation with the Pacific ACP countries, it remains engaged through its diplomatic representations, its investments, volunteer programmes and its close relations with Australia, New Zealand and the United States.

Several EU Member States are strengthening official contacts with Pacific ACP countries. In addition, many Member States are engaged in other ways in the region, e.g. through scientific research or through a number of **European NGOs**, mainly environmental or faith-based, in particular from the UK, France, Germany, Italy and The Netherlands.

A number of EU Member States, in particular **Portugal**, have cooperation activities with Timor-Leste.

The EU's relations with the Pacific ACP countries are structured, and have been so for decades, first on the basis of the Lome Conventions, and now by the **Cotonou Agreement**. In political terms an important objective for the EU has been to underpin a successful stabilisation following decolonisation while supporting economic and social progress. Considering the political volatility experienced in a number of Pacific ACP countries, this goal has not yet been convincingly attained. Research and evaluations indicate that the development assistance has had a positive impact in the region and that without it growth would have been lower and social indicators poorer. However, analyses indicate that in the

²³ Pacific culture has influenced major European artists, such as the painter Paul Gauguin and the author W. Somerset Maugham. The Pacific also provides a permanent source of inspiration for the European haute couture art and industry. English is an official language in all the present Pacific ACP countries, apart from Timor-Leste, which has Portuguese as an official language, while French is spoken in Vanuatu and in the French OCT. The fact that so many Pacific islanders speak European languages facilitates exchange and understanding between the two regions.

last decade overall economic growth remained sluggish on average and insufficient to reduce poverty.

The EU has furthermore agreed **Joint Political Declarations** with Australia and New Zealand, and entered into a series of separate Agreements with these two countries, on the basis of which regular consultations are held.

The Pacific ACP countries and the EU share **core values**, such as democracy, human rights, rule of law, effective multilateralism and environmental protection. These countries are generally supportive of EU environmental positions. They also play a growing role in international institutions. Some of them, notably Fiji, contribute to **UN peacekeeping missions** worldwide²⁴.

The EU's **political dialogue** with individual Pacific ACP Member States is limited. At the regional level, a broad political dialogue is pursued with the Forum, through the so-called Post-Forum Dialogue, which traditionally follows immediately after the Forum Leaders annual Summit²⁵. Article 96 of the Cotonou Agreement concerning essential elements was triggered in the case of the 2000 coup in Fiji. Cooperation was resumed in 2003.

Members of the European Parliament observed the 2001 parliamentary elections in Solomon Islands. A fully-fledged EU **election observation** mission took place in Fiji in 2006.

EU-Pacific trade is relatively small and erratic. Unprocessed agricultural products, in particular palm oil and sugar dominate Pacific exports to the EC. Machinery, ships and boats are important items in the EC export structure. There has always been a trade surplus for the Pacific in its exchanges with the EC. Australia and New Zealand are major trading partners for the region particularly as regards Pacific ACP imports. The EC is a relatively small trading partner for the Pacific ACP absorbing around 10% of their exports and providing an estimated 5% of their imports. Based on 5-year averages PNG and Fiji together accounted for a full 90% of the Pacific ACP countries' exports to the EU, while taking 41% of the total imports from the EU. In 2004 Pacific ACP goods exports to the EU amounted to € 588 million, while goods imports from the EU amounted to € 333 million²⁶. Fiji currently exports half of its production (i.e. approximately 165,000 tonnes of a total production of 330,000 tonnes) to the EU under Sugar Protocol at guaranteed prices.

The EU has either signed or initialled **fishery agreements** with three Pacific ACP countries: Kiribati, Solomon Islands and the Federated States of Micronesia. A small number of Spanish and French vessels are fishing with licenses under these agreements. In December 2004, the European Community acceded to the Western Central Pacific Fisheries Convention (WCPFC), which is responsible for overseeing the sustainable management and conservation of tuna in the Pacific. The EU also supports the scientific tuna stock work of the Secretariat of the Pacific Community (SPC). The EC is also an active participant in the on-going inter-

²⁴ Fiji's role in international peacekeeping is quite remarkable. This small country has participated in virtually every UN peacekeeping mission - including in Congo, Namibia, Cambodia, Timor-Leste and Lebanon – and also in Europe, where Fiji has contributed to the stabilisation of Bosnia and Herzegovina, Croatia and Kosovo.

²⁵ Cf section 3.1. below.

²⁶ As a result the EU was their second most important export market, after Australia and before Japan, while the EU was only 6th on the list of countries/regions the Pacific ACP countries source their imports from, behind Australia, Singapore, New Zealand, USA and Japan.

governmental consultations for the creation of a regional fisheries management organisation for non-tuna species in the Pacific.

EC **development assistance** to the region is substantial, and total aid granted under successive Lomé Conventions and the Cotonou Agreement exceeds € 1.8 billion.²⁷ Furthermore, Timor-Leste has received more than € 200 M under other instruments since 1999. In addition, the European Investment Bank and the Centre for Development of Enterprises are also active in the region. Together with ODA flows from the EU Member States, such as Portugal's bilateral aid of more than € 300 M for Timor-Leste, the EU is one of the few major donors to the Pacific ACP countries, and this includes support financed by the EU's budget, such as the Erasmus Mundus programme, food security and environment.

In September 2004 the EU and 14 Pacific ACP countries opened negotiations on an **Economic Partnership Agreement (EPA)**²⁸. These aim at arriving at an ambitious and development-oriented arrangement, which should promote regional integration and economic development, policy reform, sustainable management of resources, such as fisheries, thereby also contributing to the reduction of poverty. The ACP side has indicated its interest in securing arrangements relating to services and tourism, fisheries and investment as well as goods. Their commitment to these negotiations was most recently confirmed by Pacific ACP Leaders in October 2005. However, given that negotiations need to be concluded before the end of 2007, there is a need for the ACP side to accelerate preparations and negotiations²⁹. EPA will replace the preferential access scheme contained in Cotonou and which is currently covered by a WTO waiver, which expires in 2008.

2.2. Present challenges facing EU – Pacific relations

Presently, EU relations with the Pacific suffer from a lack of political profile and visibility on both sides, inadequate arrangements for regional interaction and reduced efficiency in development cooperation efforts due to a lack of focus and high transaction costs. Beyond the bilateral consultation mechanisms between the EU and Australia and New Zealand respectively, the only structured interaction between the EU and the Pacific region is provided by the so-called Post-Forum Dialogue.

Immediately following the Forum Summit, the Heads of State and Government interact with main Forum partners and donors through the Post-Forum Dialogue at ministerial level. On the Forum side this involves a panel consisting of three ministers and the Forum Secretary-General with a minister representing the Forum Chair as head of Delegation.

Presently, the EU takes part in this Dialogue with a delegation consisting only of the Commission. However, twice the EU Council Presidency has been associated to the

²⁷ Since independence Timor-Leste has benefited from substantial Community assistance under the ALA Regulation.

²⁸ Timor-Leste, which acceded to the Cotonou Agreement in December 2005, does not at present participate in the EPA negotiations.

²⁹ The EU recognises that the Pacific ACP countries' close links with Australia, New Zealand and the USA make these negotiations more complex. While trade flows between the Pacific ACP countries and the EU are limited, Australia and New Zealand are major trading partners and a FTA with them may imply major adjustment needs for the Pacific ACP countries. However, the opening of the formal negotiations on EPA, have not triggered demands by Australia and New Zealand to open discussions on parallel free trade negotiations as foreseen under Article 6 of the Pacific Agreement on Closer Economic Relations (PACER).

Commission in this exercise. In parallel, France and the UK, the two EU Member States with remaining significant engagements in the Pacific region, hold separate Dialogue-meetings with the Forum panel.

Although positive exchanges have taken place over the years between the EU and the Pacific region through this arrangement, the Post-Forum Dialogue does not fully reflect the importance of EU-Pacific relations and is insufficient in terms of sustaining the bilateral relationship between the regions. Particular shortcomings are as follows:

1. Limited visibility for the EU in the Pacific. The arrangement does not reflect the fact that the EU is the second largest donor in the region. No joint communiqué is issued after the dialogue. The number of Dialogue partners has been increasing over the years.
2. Limited visibility for the Pacific in Europe due to lack of formal preparation in the EU institutions and the fact that the meetings always take place in the Pacific region.
3. Limited impact on both sides due to lack of formalisation.
4. As the Post-Forum Dialogue takes place the day after the Forum summit is concluded, there is insufficient time for the EU side to properly prepare its reactions to the summit outcome.
5. The time allotted to the EU dialogue is insufficient to deal with an increasingly comprehensive EU-Pacific agenda. The distribution of responsibilities between the two parties as regards the issues in the agenda is unsatisfactory.

Full engagement in the Cotonou partnership entails sustained political dialogue, co-management of development cooperation and full participation in the EPA process. For a number of the smallest Pacific ACP countries such intensive cooperation poses a serious challenge. The costs for these countries relating to their Cotonou obligations is substantial, the cooperation may therefore not reach critical mass for them, and may even outweigh the benefits. For countries with **limited administrative capacity** there is the added concern that the cooperation may crowd out other and perhaps more important activities.

The European **OCT** face specific challenges, such as economic, social and environmental vulnerability, as well as problems of scale and progressive erosion of their trade preferences with the EU. At the same time, the OCT have a number of strengths, such as advanced education, health and research facilities and relatively developed economies, which they bring to the growing ACP-OCT interaction in the region.

CROP Agencies

The ten organisations are:

The Pacific Islands Forum Secretariat (PIFS)

Pacific Forum Fisheries Agency (FFA)

Pacific Islands Development Programme (PIDP)

Secretariat for the Pacific Community (SPC)

South Pacific Applied Geoscience Commission (SOPAC)

South Pacific Regional Environment Programme (SPREP)

South Pacific Tourism Organisation (SPTO)

University of the South Pacific (USP)

South Pacific Board for Educational Assessment (SPBEA)

Fiji School of Medicine (FSchM)

The CROP membership varies significantly and is summarised in the table below.

	<i>FSchM</i>	<i>FFA</i>	<i>PIDP</i>	<i>PIFS</i>	<i>SPC</i>	<i>SOPAC</i>	<i>SPBEA</i>	<i>SPREP</i>	<i>SPTO</i>	<i>USP</i>
<i>America Samoa</i>			X		X			X	X	
<i>Cook Islands</i>		X	X	X	X	X		X	X	X
<i>Federated States of Micronesia</i>		X	X	X	X	X		X		
<i>Fiji Islands</i>	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>French Polynesia</i>			X		X	*		X	X	
<i>Guam</i>			X		X	X		X		
<i>Kiribati</i>		X	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>Republic of the Marshall Islands</i>		X	X	X	X	X	X	X		X
<i>Nauru</i>		X	X	X	X	X	X	X		X
<i>New Caledonia</i>			X	**	X	*		X	X	
<i>Niue</i>		X	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>Northern Mariana islands</i>			X		X			X		

<i>Palau</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>			<i>X</i>		
<i>Papua New Guinea</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	
<i>Pitcairn Island</i>					<i>X</i>			<i>X</i>		
<i>Samoa</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Solomon Islands</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Tokelau</i>		<i>X</i>	<i>X</i>		<i>X</i>			<i>X</i>		<i>X</i>
<i>Tonga</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Tuvalu</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Vanuatu</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Wallis and Futuna</i>			<i>X</i>		<i>X</i>			<i>X</i>		
<i>East Timor</i>				**						
<i>Australia</i>		<i>X</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>		
<i>France</i>					<i>X</i>			<i>X</i>		
<i>New Zealand</i>		<i>X</i>		<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>		
<i>United States of America</i>					<i>X</i>			<i>X</i>		
<i>United Kingdom</i>					<i>X</i>					
* <i>Associate Member</i>										
** <i>Observer / Special Observer</i>										
*** <i>Plus representatives from the USP, Melanesia, Micronesia and Polynesia.</i>										

European Representations in Pacific ACP Countries	
Papua New Guinea	EC Delegation, UK High Commission, French Embassy
Fiji	EC Regional Delegation, UK High Commission, French Embassy
Timor Leste	EC Technical Office, Portuguese Embassy, UK Embassy, Irish Representative Office, French Co-operation Office
Solomon Islands	EC Office, UK High Commission
Vanuatu	EC Office, French Embassy
Samoa	EC Technical Office, UK High Commission
Kiribati	EC Technical Office